

INFORMASJON om pensjon

Design og illustrasjon: Maria Torset, Pikelus

Hvorfor bry deg nå?

Pensjon er de pengene du skal leve av når du trer ut av arbeidslivet. Det kan sees på som en form for etterlønn. Det aller viktigste du må vite er at du bør begynne å tenke på pensjonen din helt fra du skal ut i arbeidslivet, for du kan selv påvirke hvordan pensjonen din blir til syvende og sist. Det nytter ikke å først tenke på pensjon når du skal gå av, da er det for seint.

Mange tror pensjonen kun kommer deg til gode når du blir gammel og pensjonist, men en god pensjonsordning sikrer deg også nødvendig støtte til livsopphold om du blir arbeidsufør. Og den viktigste forsikringen du kan ha er nettopp en forsikring mot tap av arbeidsinntekten. En del får dette gjennom arbeidsgiver, veldig mange har det ikke.

Dette er pensjonsreformen

Både i Norge og ellers i Europa stiger levealderen, men selv om vi blir eldre, så synker antall år vi er yrkesaktive. Dette fører til at det stadig blir flere pensjonister per arbeidstaker.

Derfor er det innført en ny pensjonsreform hvor hovedmålet er at folk skal ta ut pensjonen senere. Generelt kan vi si at pensjonsreformen skal gjøre det økonomisk lønnsomt å stå lenger i arbeid, eller snarere gjøre det mindre lønnsomt å gå av tidlig. Samtidig skal det gjøres mer fleksibelt slik at du kan kombinere jobb og pensjon om du ønsker å trappe gradvis ned på vei ut av yrkeslivet.

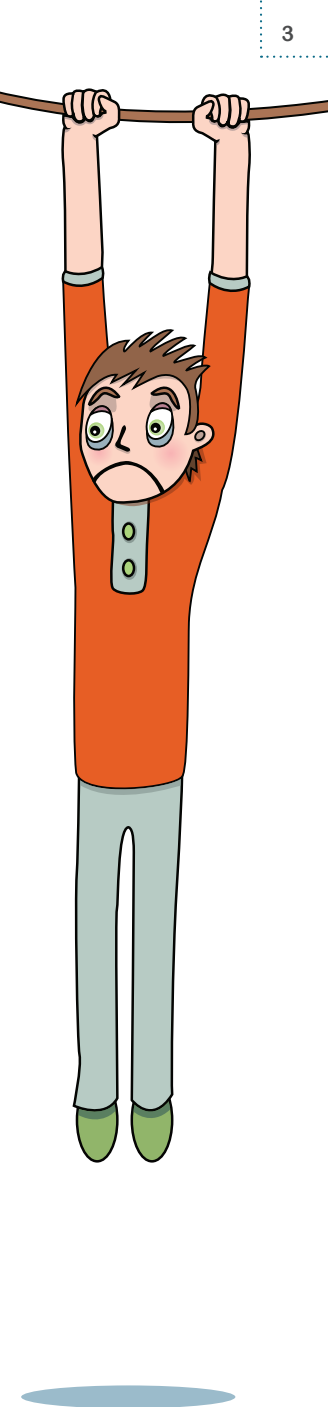
Alleårsregelen i folketrygden

Før reformen var det de tjue beste årene (inntektsmessig) i din arbeidskarriere som la grunnlaget for pensjonsberegningen i folketrygden, men nå er det innført en alleårsregel, som innebærer at alle dine yrkesaktive år teller i beregningen. Grunnlaget for opptjening av pensjonspoeng er inntektsgivende arbeid, men det er også opptjening for blant annet omsorgspermisjoner og militærtjeneste. Høyere utdanning gir imidlertid ikke opptjening i pensjonssystemet.

Fleksibel pensjonsalder

Frem til i dag har 67 vært et hellig tall. Det var ved den alderen alle normalt skulle pensjonere seg, men i dag er det ikke slik lenger. Tidspunktet du ønsker å ta ut pensjonen er nå opp til deg selv, mellom 62 og 75 år.

Når du fyller 61 år vil du få et brev i posten. Dette brevet vil fortelle deg ditt årskulls forventede levealder. Den totale pensjonsbeholdningen din blir delt på hvor mange år du har igjen å leve (i følge prognosene) og tallet du da står igjen med er hva du skal få utbetalt årlig resten av livet. De som venter med å ta ut pensjon vil både fortsette å tjene opp pensjon og få færre år å dele pensjonsbeholdningen på.

Slik er pensjonen bygd opp

Det finnes mange ulike typer pensjon, men enkelt forklart er pensjon bygd opp av tre nivåer; Folketrygden er kakebunnen, tjenestepensjon glassuren, og egen pensjonsparing er kirsebæret på toppen om du selv ønsker det. I tillegg til disse kommer AFP – avtalefestet pensjon, for enkelte.

Folketrygden

Alderspensjon fra folketrygden er en statlig pensjonsordning for alle. Arbeidstakere får pensjonsopptjening for arbeidsinntekt fra de er 13 år til de er 75 år. Hvert år blir 18,1 % av inntekten din opp til 7,1 G (tilsvarende 562.000 kr) lagt til din pensjonsbeholdning. Hvor mye du ender opp med i alderspensjon avhenger derfor av hvor mye du har jobbet gjennom livet.

Tjenestepensjon

Tjenestepensjon er en pensjonsordning betalt av arbeidsgiver og alle arbeidsgivere i Norge (med noen få unntak) er pålagt å ha en tjenestepensjonsordning. Det er svært viktig å ha en god tjenestepensjonsordning som også sikrer at du får mer enn kun støtte fra folketrygden om du skulle bli ufør.

Alderspensjonen fra folketrygden alene gir deg normalt i underkant av 50% hvis du tar ut pensjon din ved 67 år. Hvis du tar den ut tidlig blir andelen betydeligere lavere og hvis du tar den ut senere blir den betydeligere høyere. Du bør derfor sikre deg inntekt i tillegg til det du får fra folketrygden.

En uførepensjon gjennom tjenestepensjonsordningen vil være en økonomisk god løsning. Å kjøpe denne forsikringen privat er veldig dyrt.

G = grunnbeløpet i folketrygden.
Per 1.5.2011 tilsvarer 1G ca 79 000 NOK.

Siden tjenestepensjonen er knyttet opp mot arbeidsgiver er det stor forskjell på ulike ordninger. Det kreves ekstra innsats fra arbeidstaker å sette seg inn i hva slags pensjonsavtale virksomheten har for sine ansatte.

I det offentlige

Er du ansatt i en offentlig virksomhet, er du automatisk medlem av en offentlig tjenestepensjonsordning, som en del av ansettelsesbetingelsene dine. I utgangspunktet er du garantert 66 % av sluttlønn, men levealdersjusteringen gjør at pensjonen kan bli mindre enn dette selv om man har full opptjening.

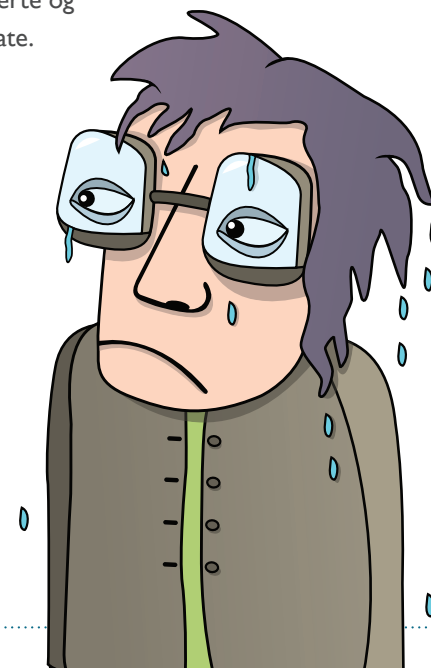
I det private

Er du ansatt i en privat virksomhet, har du rett på en tjenestepensjon, men det er mange ulike pensjonsordninger i privat sektor og svært få arbeidstakere vet egentlig hva deres ordning innebærer. Derfor er det svært viktig at du får informasjon fra arbeidsgiveren din om hvordan deres pensjonsordning er.

Som hovedregel skiller man mellom ytelsesbaserte og innskuddsbaserte pensjonsordninger i det private.

Ytelsesbasert pensjon

En ytelsesbasert pensjonsordning gir deg et løfte om hvor stor pensjonen din skal være, et prosentvist nivå av sluttlønnen. Det er ikke noen nøyaktig angivelse av nivået slik man får i det offentlige, men en antagelse. Dette er en trygg ordning for deg som arbeidstaker, men flere og flere arbeidsplasser går bort i fra denne ordningen og over på innskuddsbasert pensjon.

Innskuddsbasert pensjon

En slik ordning gir ingen lovnader om sluttnivå, men gir løfte om årlige innskudd mens du er i arbeid. Det er lovfestet at arbeidsgivere som praktiserer denne ordningen må sette av minimum tilsvarende 2 % av årslønnen din til pensjon.

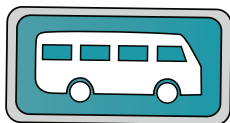
Selv om 2 % er det lovpålagte minimumet, er dette absolutt ikke en god ordning. Innskuddsordninger er bedre jo mer det settes av. Maksimalgrensene er i dag 5 % av det du tjener opp til 6 G og 8 % av det du tjener mellom 6 G og 12 G.

Forsikringer gjennom tjenestepensjon

En god tjenestepensjon inneholder ikke bare alderspensjon, men kan og bør også inneholde uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon. Av disse er uførepensjon klart den viktigste, og som arbeidstaker bør du undersøke hva din pensjonsordning innebærer, for å sikre at du og dine nærmeste er godt forsikret dersom du skulle miste arbeidsevnen helt eller delvis, eller dø. All statistikk tilsier at dette er noe vi må ta høyde for, selv om det kan virke fjernt i dag.

Avtalefestet pensjon

Avtalefestet pensjon (AFP) kommer i tillegg til folketrygden og tjenestepensjonen, men er ganske ulik fra offentlig til privat sektor. Det er en ordning som gjelder for (nesten) alle som har tariffavtale og gir høyere pensjon for ansatte i privat sektor og bedre mulighet til å gå av tidlig i offentlig sektor.

I det offentlige

Alle i offentlig sektor har AFP. Her er AFP en tidligpensjonsordning. AFP kan utbetales mellom 62 og 67 år dersom du ønsker å ta ut pensjon tidligere. Du kan ta ut AFP uten å ta ut folketrygden og tjenestepensjonen og dermed avkorte disse. Ønsker du å trappe ned arbeidsinnsatsen, kan du kombinere arbeid og AFP, for eksempel 60 prosent arbeid og 40 prosent AFP. Hvis du har full AFP kan du ikke ha større arbeidsinntekt enn 15 000 kroner ved siden av.

I det private

Mange private virksomheter har AFP, men ikke alle. Her er AFP en tilleggspensjonsordning, og vil dermed komme i tillegg til folketrygden og tjenestepensjonen som en livsvarig utbetaling. Utbetalingen er noe høyere i perioden mellom 62 og 67 år om du pensjonerer deg tidlig, men er som folketrygden – den blir større jo lenger du venter.

Har du spørsmål, kan du ta kontakt med din fagorganisasjon.

